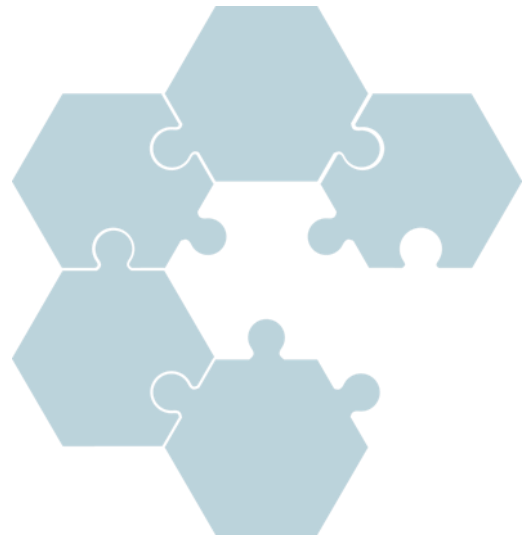

NTAES Tema

Vouchers og betalingsformidlingstjenester

- effektiviserer netthandel, tilslører kriminalitet

Innledning

Internettbaserte betalingstjenester som gir gode brukeropplevelser og rask overføring av penger på tvers av landegrensler blir i økende grad benyttet ved handel og spill på nett. Tjenestene er i mindre grad avhengig av finansinstitusjoner, og ofte sømløst integrert på nettsidene. Tjenestene utgjør et ekstra ledd i transaksjonskjeden og avsender eller mottaker fremgår ikke på kontoutskrifter og i valutaregisteret.¹

Rapporten beskriver to typer internettbaserte betalingstjenester; betalingsformidlingstjenester og vouchers. Begge tjenestene blir blant annet brukt på utenlandske nettspill, og muliggjør tildekking av kriminelt utbytte i transaksjonskjeden.

Lotteri- og stiftelsestilsynet anslår at det i 2017 ble overført cirka 4,2 milliarder kroner gjennom omtrent 750 000 transaksjoner til norske mottakere fra betalingsformidlingstjenester.² Anslag på beløp ut av Norge er ikke oppgitt.

Temarapporten beskriver hvordan slike tjenester fungerer og misbrukes i forbindelse med profittmotivert kriminalitet. En kort veiledning i informasjonsinnhenting følger avslutningsvis.

---

¹ Eksempler på betalingsformidlingstjenester og voucherutsteder er Earthport, Worldpay, Inpay, Entercash og Icheque.

² Opplyst i korrespondanse med Lotteri- og stiftelsestilsynet i forbindelse med utarbeidelse av denne rapporten.

Hvordan fungerer tjenestene?

Betalingsformidlingstjenester og vouchers benyttes til grensekryssende betalinger i forbindelse med handel og spill på nett. De er et mellomledd i transaksjonskjeden mellom kjøper og selger.

En **voucher** "er et forhåndsbetalt produkt (e-penger) som kan brukes for å betale forhandlere eller overføre til andre personer".³ De kan kjøpes på nett eller i butikk.

En **betalingsformidlingstjeneste** formidler transaksjoner mellom to parter gjennom sitt betalingsnettverk. Transaksjoner inn til Norge kan først rutes til betalingsformidlerens bankkonto her før det overføres til endelig mottaker. Alternativt rutes transaksjonen direkte til mottakers konto i Norge. Enkelte tjenester samler flere transaksjoner i én grensekryssende overføring. Det er ikke noe kundeforhold mellom betalingsformidlingstjenester og personer som det overføres transaksjoner til eller fra.⁴ Dette skiller seg fra tjenester hvor personer har en konto hos betalingsformidleren.⁵

I norsk sammenheng benyttes voucher og betalingformidlingstjenester ofte til å omgå forbudet mot å overføre til, eller motta penger fra utenlandske spillerselskaper.⁶ For en bruker fremstår uttak fra spillekonto som en sømløs del av spillerselskapets nettside. Først på kontoutskriften vil vedkommende få en indikasjon på at betalingsformidler er brukt.

Det norske spillmonopolet

Norsk Rikstoto og Norsk Tipping er de eneste aktørene som har lov til å tilby pengespill i Norge. Det er ikke ulovlig for personer bosatt i Norge å spille gjennom utenlandske spillerselskaper. Det er imidlertid forbudt for norske finansinstitusjoner å formidle og motta betalinger til og fra utenlandske spillerselskaper. Lotteri- og stiftelsestilsynet har identifisert flere konti som formidler penger til og fra utenlandske spillerselskaper som er beordret stanset. Norske kunder kan unngå betalingsforbudet ved å bruke alternative betalingstjenester.

Transaksjonskjeder

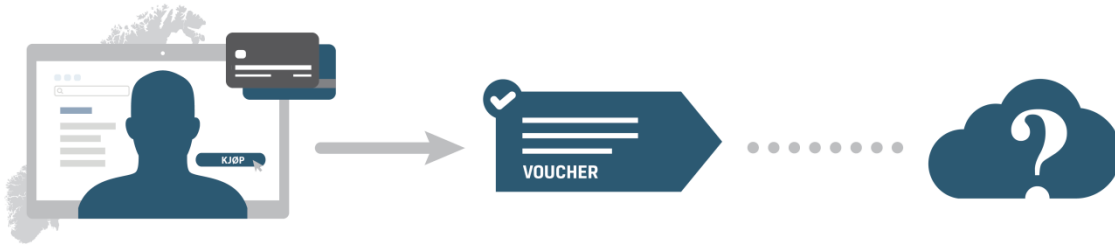
Betaling fra norsk bankkonto til utenlandsk netthandelsselskap kan utføres på flere måter. Figur 1 illustrerer kjøp av voucher fra norsk bankkonto som benyttes i transaksjon fra Norge til utenlandsk netthandelsselskap. Hvor voucheren videre benyttes fremgår ikke på kontoutskrift eller i valutaregisteret. Reell mottaker er ikke synlig. Betalingsløsning avhenger av netthandelaktøren. Også betalingsformidlingstjenester benyttes ved kjøp av varer og tjenester i utlandet.

³ NTAES: Nyere betalingstjenester. Grunnlagsdokument 2017, s. 17.

⁴ NTAES: Nyere betalingstjenester. Grunnlagsdokument 2017, s. 32.

⁵ Ved bruk av f.eks. PayPal kreves det opprettelse av konto og kundeforhold. Slike tjenester omtales ikke i denne rapporten.

⁶ I korrespondanse med Lotteri- og stiftelsestilsynet opplyser noen av disse selskapene at de også har formidlet betalinger til Norge på vegne av andre netthandelsaktører enn spillerselskaper. Disse summene er imidlertid marginale sammenlignet med betalingsformidling på vegne av spillerselskaper.

Figur 1. Transaksjon ut av Norge ved bruk av voucher

Betalingsformidlingstjeneste. Figur 2 viser hvordan en ukjent aktør benytter betalingsformidlingstjenesten i transaksjon til mottakers bankkonto i Norge. Betalingsformidlingstjenesten vil stå som avsender av transaksjonen på kontoutskrift og i valutaregisteret. Reell avsender er skjult.

Figur 2. Transaksjon til Norge ved bruk av betalingsformidlingstjeneste

Sporing av transaksjoner

Når en transaksjon gjennomføres via tjenesten viser kontoutskrift og valutaregister betalingsformidlingstjenestens eller voucherutsteders navn. Avsender og mottaker av transaksjonen fremkommer ikke. Tilsløringen gjør tjenesten attraktiv for kriminelle som ønsker å tildekke midlers opprinnelse.

GNRD-saken

I en ØKOKRIM-sak er den tidligere lederen av en menneskerettighetsorganisasjon siktet for grovt underslag av cirka 10 millioner kroner. Beløpet er i følge siktelsen overført til selskapet Swiftvoucher. Påtalemyndigheten mener pengene er brukt på spill hos selskapene Betsson og Nordicbet, mens den siktede hevder at overføringene til tjenesten Swiftvoucher gikk til varekjøp i forbindelse med veldedige prosjekter. Straffesaken er per mars 2018 ikke berammet til tingretten.

7

7 Nekter for å ha gamlet med menneskerettighetspenger, NRK 9. september 2017
<https://www.nrk.no/dokumentar/nekter-for-a-ha-gamlet-med-menneskerettighetspenger-1.13550424>
[lesedato 14.3.2018]

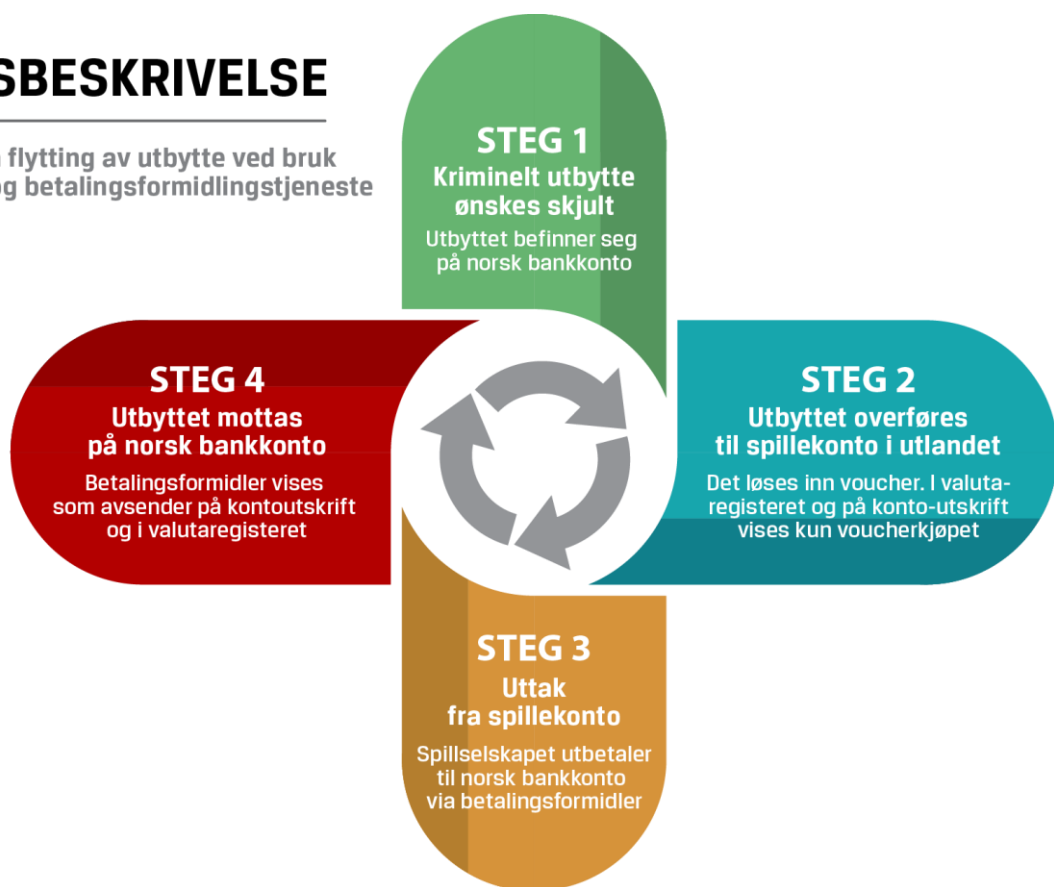
Bruk av tjenestene i profittmotivert kriminalitet

Straffesaker viser at tjenestene er benyttet i forbindelse med underslag, bedragerier og skatteunndragelser.

Transaksjoner fra betalingsformidlingstjenester stammer ofte fra utenlandske spillselskaper.⁸ Bruk av betalingsformidlingstjenester i forbindelse med nettspill er ikke ulovlig. Flere straffesaker viser imidlertid at kriminelt utbytte er overført til utenlandske spillselskaper gjennom vouchers eller andre internettbaserte betalingstjenester. Utbyttet kan brukes til spill, men kan også oppbevares på spillekonto før det overføres videre. Uavhengig av om utbyttet genererer gevinst fra nettspill, eller har vært urørt, vil flytting og endring av form på utbyttet være hvitvaskingshandlinger. Det er ikke kjent om utenlandske spillselskaper opererer med beløpsgrenser på konto.

MODUSBESKRIVELSE

Eksempel på flytting av utbytte ved bruk av voucher og betalingsformidlingstjeneste

Figuren viser transaksjonskjeden ved nettspill i utlandet.

Regulering av tjenestene – lite kjent risiko og sårbarhet

Selskap som tilbyr betalingsformidling er utenlandske, og har tillatelse til å drive grensekryssende transaksjoner. Finansielle tjenesteleverandører er pålagt å følge hvitvaskingsregelverket i hjemlandet. Bransjens faktiske etterlevelse er lite omtalt på nettsider til utenlandske finanstilsyn.

⁸ Dette har primært sin bakgrunn i det norske spillmonopolet, se første faktaboks.

Omfattende kortbedragerisak i Stavanger

Fem menn ble i februar 2015 dømt i Stavanger tingrett for misbruk av stjålne kredittkort-opplysninger. Opplysningene ble stjålet ved hacking og brukt til kjøp av varer og tjenester på nett samt til pengespill. Dommen lister opp ulike internettbaserte betalingstjenester (fundsand.com, Ticket Surf International, Swiftvoucher, Virtual Card Neteller) som de domfelte brukte for å betale for spill hos selskapet Betsafe.

9

Informasjonskilder

Når det avdekkes mistenkelige transaksjoner ved bruk av betalingsformidlingstjenester er det nødvendig å undersøke flere kilder for å kartlegge transaksjonskjeden.

Valutaregisteret

Valutaregisteret kan benyttes i å avdekke mistenkelige transaksjoner inn og ut av Norge.¹⁰ Kjøp av vouchers på nett vil fremkomme av valutaregisteret som korttransaksjoner ut av Norge til tilbyder av tjenesten. Kjøp av vouchers i butikk i Norge fremgår ikke.

Enkelte betalingsformidlingstjenester overfører store beløp i bulk på tvers av landegrensler. Det innebærer at transaksjoner fra ulike avsendere samles før det overføres fra betalingsformidlerens konto i utlandet til formidlerens konto i Norge. I valutaregisteret vil betalingsformidlingstjenesten være oppført som både avsender og mottaker. Transaksjonens reelle mottakere og beløpsstørrelse i enkelttransaksjoner fremgår ikke.

Voucherselskap og spillelskap

Både voucherselskap og spillelskap er kilder til opplysninger om:

- navn, adresse og e-post til kunden
- transaksjonsdato
- beløp
- faktisk mottaker av transaksjoner
- IP-adresse benyttet i kjøpsprosessen
- betalingskort

Spillelskap har også informasjon om hvilket spill kunden eventuelt har spilt, bankkontoer som er tilknyttet kunden og beholdning på spillkonto. En kunde kan operere med flere kundenummer hos spillelskap og dermed inneha flere spillkontoer.

⁹ Stavanger tingrett, saksnr: 14-145524MED-STAV.

¹⁰ Valutaveksling og overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge registreres i valutaregisteret. (Valutaregisterloven §§ 3).

Betalingsformidlingstjenester

Betalingsformidlingstjenester som gjennomfører transaksjoner til Norge har informasjon om reell avsender eller mottaker.¹¹ Tjenestene har sjelden kontaktinformasjon for politi- og kontrollatører og derfor vil andre kilder til informasjon være nødvendig.

Bank

Betalingsformidlingstjenester er tilknyttet et nettverk av banker. Hvilke banker dette er kan fremkomme på tjenestenes nettsider. Norske banker kan ha opplysninger om reell mottaker eller avsender av transaksjoner.

Innhenting av opplysninger

Selskaper som tilbyr betalingsformidlingstjenester er registrert i utlandet. I de fleste tilfeller kreves det rettsanmodning/bistandsanmodning for å innhente opplysninger. En kan med fordel undersøke andre informasjonskilder før en vurderer å sende rettsanmodning/bistandsanmodning.

- Undersøk betalingsformidlingstjenesten i åpne kilder. Utfører tjenesten betalinger inn eller ut av Norge? Hvem er kundene deres?
- Har betalingsformidleren norske eller nordiske banksamarbeidsparter som kan kontaktes? En kan med fordel opplyse debit/kredittkonto som ønskes undersøkt, samt dato og beløp for transaksjonen
- Undersøk hvilket land betalingsformidlingstjenesten er registrert i. Utenlandsk tilbyder plikter ikke å forholde seg til norsk politi eller skattemyndighet, men må forholde seg til nasjonale myndigheter
  - Har landet bilateralt samarbeid, bistandsavtaler eller informasjonsutvekslingsavtaler med Norge?¹²
- Ved rettsanmodning/bistandsanmodning
  - Identifiser informasjonsbehovet. Konkrete spørsmål gir konkrete svar
  - Beskriv hvorfor opplysningene vil belyse saken

Ikke send personopplysninger på e-post. Bruk krypterte filer der passord sendes på SMS eller oppgis over telefon. Undersøk muligheten for å sende e-post med PGP-kryptering.

Sammendrag

Ved bruk av voucher og betalingsformidlingstjenester fremgår ikke reell avsender og mottaker. Kontoutskrifter og valutaregisteret viser kun tjenestens navn. Dette skaper utfordringer med å spore midlers opprinnelse eller plassering. Eksempler fra politi- og kontrollatørene viser at sammenstilling av informasjon fra ulike kilder gjør det mulig å avdekke reell avsender eller mottaker av slike transaksjoner.

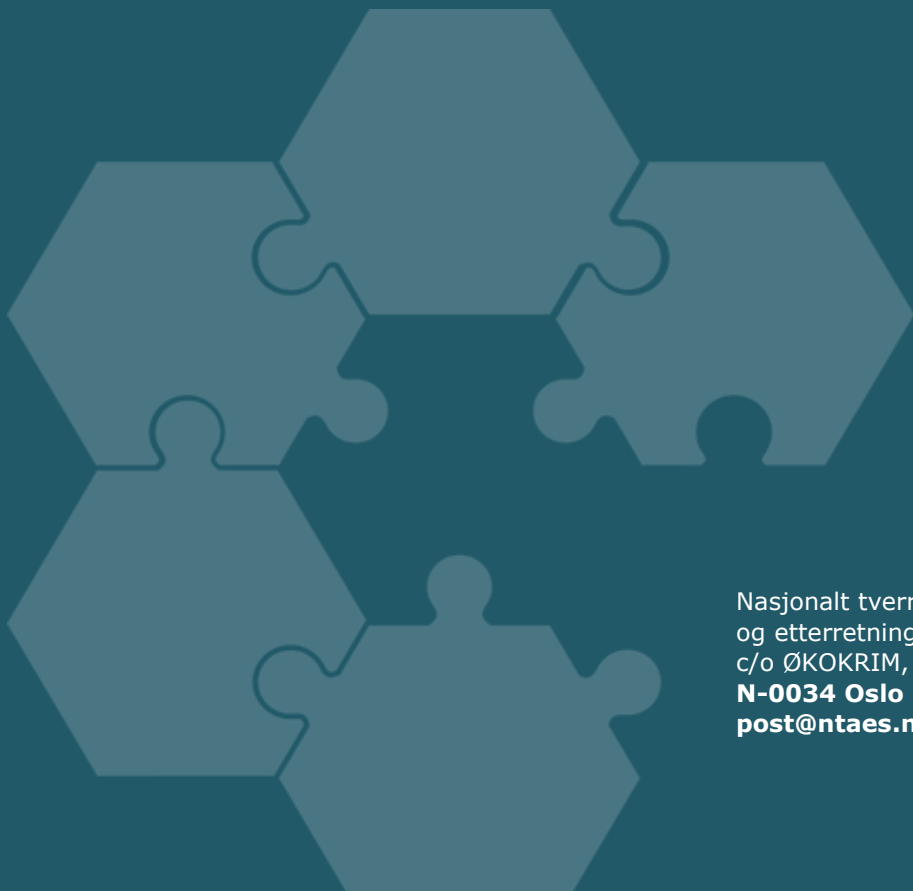
¹¹ Eksempelvis Earthport, Worldpay, Entercash, Inpay

¹² Se www.regjeringen.no om informasjonsutvekslingsavtaler for Skatteetaten. KO:DE gir tilsvarende opplysninger for politiet.

Om NTAES

Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter ble etablert 2. mai 2016 og er et av tiltakene i Regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet av 13. januar 2015.

Senteret skal utarbeide nasjonale trussel- og risikovurderinger som skal gi grunnlag for politiets og kontrolletatenes egne og felles tverretatlige prioriteringer. Dette skal bidra til å utvikle og gjennomføre en mer målrettet, effektiv, slagkraftig og treffsikker bekjempelse av økonomisk kriminalitet, herunder arbeidslivskriminalitet.

Nasjonalt tverretatlig analyse-
og etterretningssenter
c/o ØKOKRIM, Postboks 8193 Dep,
N-0034 Oslo
post@ntaes.no